

PLAGÁT Z NEŽNEJ REVOLÚCIE

November 2024 sa na území bývalého Česko-Slovenska nesie predovšetkým v znamení 35. výročia revolúcie, ktorou ľud nenásilným spôsobom zvrhol komunistickú diktatúru. Ulice a námestia po celej krajine vtedy od 17. novembra až do prvej dekády decembra 1989 zaplňali tisíce protestujúcich ľudí. Tí si okrem svojich hlasiviek a ampliónov zobrali na pomoc aj vlastnoručne vyrobené transparenty či plagáty, ktoré lepili na výklady obchodov a iné vhodné plochy verejných priestranstiev. Jeden takýto plagát sa s odstupom rokov dostal do zbierok Hornonitrianskeho múzea v Prievidzi, kde ho evidujeme pod číslom HD-7371. Riešený je jednoducho, ale účelne a efektne. Pozadie ozvlášťujú modré a žlté šmuhy vytvorené rýchlymi ťahmi štetca a na ňom sú rovnakou technikou čiernou temperovou farbou uvedené nápisy. Podstatne zaujímavejší je však jeho obsah:

Anonymný autor plagátu na vyjadrenie svojho rozhorčenia nad štyrmi desaťročiami pôsobenia Komunistickej strany Československa, ktorá zdiskreditovaním vlastných ideálov a základných politických ideí socializmu znevážila učenie Karla Marxa a Friedricha Engelsa, za čo jej zaslúžene patrí miesto na smetisku dejín, využil slovo – nástroj často ostrejší než meč, navyše slovo humorné.

Na pomoc si pritom vybral skutočných majstrov – pražský divadelný súbor Divadlo Járy Cimrmana, fungujúci od konca šesťdesiatych rokov minulého storočia. Urobil tak viac než vhodne, pretože ansámbel okolo ústrednej autorskej dvojice si v Československu právom vydobyl až kultový status. Ich nepolitický, antitotalitný boj, ktorý nezlomne viedli proti dobovému establishmentu, sprevádzali časté zákazy činnosti či likvidačné obmedzenia. Členov divadla tento stav „zahnal“ k pôsobeniu pri filmovej tvorbe, kde však mohli „hrať len druhé husle“ a ich najväčšia sila zostávala ukrytá niekde medzi riadkami scenárov a charakteristických dialógov. K adaptáciám domovského repertoára sa scenáristicko-herecká dvojica Zdeněk Svěrák – Ladislav Smoljak pod režisérskou taktovkou druhého menovaného dostala až v osemdesiatych rokoch, aby divákovi ponúkla tri, v československej kinematografii neprehliadnuteľné tituly, v ktorých predstavila pravoverný „cimrmanovský“ svet.

Celý plagát je koncipovaný ako program kina, ktorý obsahuje tri precízne vybrané filmové tituly:

1. Neistá sezóna (November 1989) – pôvodne *Nejistá sezóna*, trpká autobiografická komédia s pracovným názvom *Počkáme si na smích* z roku 1987;
2. ÚV KSČ, ležiaci, spiaci – pôvodne *Jára Cimrman ležící, spící*, fiktívna životopisná komédia z roku 1983;
3. Rozpustený a vypustený (článok 4. ústavy) – pôvodne *Rozpuštěný a vypuštěný*, krimikomédia z roku 1984.

V prvom prípade ide o parafrázu dejovej línie príbehu o malom divadelnom súbore, ktorého ďalšia existencia alebo pôsobenie v aktuálnych spoločenských podmienkach nie je vôbec isté. Druhá programová položka odkazuje priamo na mystériom opradenú postavu legendárneho génia Járy Cimrmana, ktorý sa po zložitých životných peripetiách ocitá späť vo svojom pôsobisku ako sprievodca a zároveň inventár vo svojom vlastnom múzeu. Nahradenie jeho mena na plagáte skratkou Ústredného výboru Komunistickej strany Československa zrejme odkazuje na iba nepatrné zmeny, ktorými sa vedenie strany a štátu v prvých dňoch revolúcie pokúšalo upokojiť rozvášnené davy žiadajúce ozajstnú demokratizáciu spoločnosti. Tretia inotaj viacmenej len symbolicky využíva názov detektívneho príbehu začínajúceho záhadným zmiznutím významného továrnika – *Rozpustenie a vypustenie*. Poznámka v zátvorke čitateľa informuje, že ide o odkaz na jednu z najžiadanejších zmien, ktorou bolo zrušenie článku 4 Ústavy Československej socialistickej republiky o vedúcej úlohe komunistickej strany v štáte a spoločnosti.

Zhrnuté, letný pohľad na dobový plagát jasne hovorí o tom, čo si jeho autor o vtedy ešte stále vládnucej komunistickej strane myslí a aký osud si podľa neho – podobne nebezpečný totalitný subjekt – v každom období ľudských dejín zasluhuje.

Jára Cimrman ležící, spící

Komedie / Životopisný

Československo, 1983, 81 min

Režie: Ladislav Smoljak

Scénář: Ladislav Smoljak, Zdeněk Svěrák

Kamera: Richard Valenta

Hudba: Petr Skoumal

Hrají: Zdeněk Svěrák, Valerie Kaplanová, Josef Abrhám, Libuše Šafránková, Marie Drahokoupilová, Vladimír Svitáček, Jaroslav Vozáb, Petr Kostka, Míla Myslíková, Boris Hybner, Jaroslav Weigel, Edita Dindělová, Zdeňka Rosolová, Ladislav Šimek, Ivan Lukeš, Leoš Suchařípa, Pavel Vondruška, Jiří Hálek, Václav Král, Bořík Procházka, Ladislav Frej st., Jiří Zahajský, Nina Divišková, Petr Brukner, Jiří Wimmer, Karel Houska, Věra Bublíková, Jan Cmíral st., Petr Čepek, Milena Dvorská, František Husák, Jiří Kostka, Jan Hraběta, Marian Cingroš, Jan Kašpar, Jan Kehár, Linda Dřevíková, Radka Dulíková, Bohumil Vávra, Jožka Stoklasa, Jaroslav Tomsa, Jana Viščaková, Lena Birková, Václav Kotva, Josef Kubíček, Vladimír Švábík, Rudolf Hrušínský ml., Miroslav Vladyka, Vlasta Žehrová, Oldřich Vlach, Jiřina Jirásková, Jaroslava Kretschmerová, Zdeněk Podskalský st., Jaromír Kučera, Gustav Skála, Vlastimil Zavřel, Eva Trunečková, Gustav Vondráček, Nina Strnadová-Jarková, Josef A. Stehlík, Filip Švarc, Jan Unger, Miloslav Štibich, Jiří Bruder, Ladislav Smoljak, Ivan Šlapeta, Eva Kudláčková, František Kubíček, Milan Klacek, Eliška Sirová, Martin Šotola, Jan Laibl, Ivan Kubíček, Lubomír Krystlík, Olga Michálková, Jiří Schmiedt, Jindřich Sejk, Zdeněk Skalický, Olga Světelská, Martin Mikuláš, Monika Žáková, Kateřina Smoljaková, Alžběta Smoljaková, Richard Honzovič, Stanislav Šimek

Střih: Jiří Brožek

Zvuk: Pavel Jelínek

Scénografie: Jiří Matolín

Masky: Jiří Šimon, František Čížek

Kostýmy: Irena Greifová

Filmem *Jára Cimrman ležící, spící* se nám představuje fiktivní postava všestranného génia naší minulosti, protagonisty desítky her, uvedených v pražském divadélku, nesoucím jeho jméno. Filmový příběh, v němž se Cimrman poprvé zhmotnil do konkrétnější podoby, je tvořen několika "rekonstruovanými" epizodami z jeho života, zasazenými do rámce exkurze v jeho světničce ve vsi Liptákov. Jednotlivé kapitoly, prodchnuté typickým humorem autorské dvojice Smoljak - Svěrák, přinášejí většinou zcela nový pohled na dosud neznámé "aspekty" Mistrova života a díla... (*Ateliéry Bonton Zlín*)

Rozpuštěný a vypuštěný

Rozpuštěný a vypuštěný

Komedie / Krimi

Československo, 1984, 80 min

Režie: Ladislav Smoljak

Scénář: Ladislav Smoljak, Zdeněk Svěrák, Ladislav Smoljak (divadelní hra), Zdeněk Svěrák (divadelní hra)

Kamera: Andrej Barla

Hudba: Petr Skoumal

Hrají: Jiří Zahajský, Marek Brodský, Rudolf Hrušínský, Blažena Holišová, Josef Abrhám, Veronika Jeníková, Jaroslava Adamová, Vlastimil Brodský, Petr Čepek, Jiří Kodet, Rudolf Hrušínský ml., Jaroslava Kretschmerová, Zdeněk Srstka, Zdeněk Svěrák, Jaroslav Weigel, Valérie Zavadská, Jan Hraběta, Boris Hybner, Valerie Kaplanová, Alena Karešová, Jan Kašpar, Milan Klacek, Jiří Knot, Pavel Vondruška, Jaroslav Vozáb, Jana Altmannová, Jan Cmíral st., Radúz Chmelík, Karel Kachyňa, Miloslav Kopečný, Petr Brukner, Milena Glogarová, Václav Kotek, Václav Král, Jaromír Kučera, Jan Kuželka, Miloslava Kykalová-Ebrová, Libuše Matějová, Mirko Musil, Karel Peyr, Genadij Rumlena, Jan Semotán, Zdeněk Skalický, Břetislav Slováček, Ladislav Smoljak, Vítězslav Sutr, Petr Šícha, Jaroslav Večeřa, Kateřina Smoljaková, Alžběta Smoljaková

Střih: Jiří Brožek

Zvuk: Jiří Moudrý, Vladimír Skall

Scénografie: Zbyněk Hloch

Masky: Jana Dolejší

Kostýmy: Šárka Váchová, Eva Studecká

Policejní inspektor Trachta je známý nezvyklými vyšetřovacími metodami. Se svým mladým praktikantem Hlaváčkem se chystá rozlousknout záhadu zmizelého továrníka Bierhanzla. Avšak jeho nadřízený svěří případ čerstvě povýšenému vrchnímu inspektorovi Klečkovi. Ten je hned na začátku vyšetřování v Bierhanzlově vile přepaden. Vyjde najevo, že onoho osudného dne se pan továrník vrátil domů s ovázanou tváří a zamkl se v koupelně. Tam pak byl, jak se policisté záhy přesvědčí, ve vaně rozpuštěný a vypuštěný. U vany stojí prázdný demižon kyseliny sírové a na jejím dně uspořádaně leží nerozpustné součásti Bierhanzlova oděvu... Komedialní detektivní příběh Ladislava Smoljaka a Zdeňka Svěráka vychází z jejich starší cimrmanovské divadelní hry Vražda v salónním coupé, tentokrát však bez účasti „génia“. Ladislav Smoljak, který se chopil režie, si pro hlavní role vybral Jiřího Zahajského a Marka Brodského, kteří si s nepředstíranou chutí zahráli v této parodii zašlých detektivních příběhů, plné nečekaných zvrátů, přemetů a neuvěřitelných rozuzlení. (Česká televize)

Nejistá sezóna

Komedie

Československo, 1987, 88 min

Režie: Ladislav Smoljak

Scénář: Zdeněk Svěrák, Ladislav Smoljak

Kamera: Richard Valenta

Hudba: Petr Skoumal

Hrají: Zdeněk Svěrák, Ladislav Smoljak, Jaroslav Weigel, Jan Hraběta, Jaroslav Vozáb, Petr Brukner, Miloň Čepelka, Josef Vondráček, Jan Kašpar, Genadij Rumlena, Michal Weigel, Jana Vokrojová, Karel Kachyňa, Zeno Fífka, Drahomíra Fialková, Jiří Šrámek, Jaroslav Konečný, Ludvík Toman, Boca Abrhánová, Martina Bezoušková, Magda Křížková-Šebestová, Miloslav Homola, Jan Jíra, Bořivoj Penc, Václav Kotek, Václav Verner, Filip Smoljak, Jan Svěrák, Vladimír Svitáček, Kateřina Smoljaková, Alžběta Smoljaková, Robert Bárta

Střih: Jiří Brožek, Petr Sitár

Zvuk: Antonín Kravka

Scénografie: Jiří Matolín

Masky: Jana Dolejší

Kostýmy: Jaroslav Weigel

S humorem, satirickou příchutí i s nádechem nostalgie líčí tato hořká komedie peripetie malého divadelního souboru (Divadla starých forem), který má sice úspěch u publika, ale zároveň i stále potíže s nadřízenými orgány. Zachycuje usídlování divadla na nové "štaci" v nevyhovujícím sále periferního kulturního domu, průběh zkoušek nové hry i její premiéru, ale také epizody ze zákulisí. Značný prostor tu mají ukázky z her repertoáru Divadla Járy Cimrmana (Němý Bobeš, Akt, Dlouhý, Široký a Krátkozraký, Dobyetí Severního pólu, Cimrman v říši hudby, Vizionář), ačkoli tu jméno fiktivního slavného génia ani jednou nepadne. Film vychází ze skutečných situací, není v něm (kromě her) nic vymyšleného. Odehrává se celý v prostorách kulturního domu a jeho těsném okolí. Hlavním dějištěm je pak stísněné zákulisí, kam ovšem doléhají i ozvuky všedních starostí protagonistů. (*oficiální text distributora*)